

Ett ickedömande samtal

Stödmaterial och kommentarer till filmer

Bakgrund

På många skolor har pedagogerna svårigheter med att nå ut till eleverna med kunskaper om vad antisemitisk, antiziganistisk, eller annan diskriminerande propaganda kan leda till. Orsakerna kan vara olika, alltifrån att läraren anser sig ha för lite kunskaper eller till att man befinner sig i en miljö där man upplever att det finns risker, för ens egna person, att föra fram åsikter i frågan. Därför är det viktigt att undanröja så många hinder som möjligt oavsett om det handlar om kunskaper, eller annat stöd. Detta stödmaterial är framtaget för att ge lärare verktyg i detta viktiga arbete.

I läroplanen för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet (LGR 11) finns tydliga skrivningar kring skolans värdegrund och uppdrag.

Skolväsendet vilar på demokratins grund. Skollagen (2010:800) slår fast att utbildningen inom skolväsendet syftar till att elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. (SKOLFES 2010:37, s.1).

Kommunstyrelsen i Göteborg beslutade 2018-06-20 § 597 att staden ska stärka sitt arbete mot antisemitism. Beslutet innebar ett förslag där tyngdpunkten ligger på kunskapshöjande, främjande och förebyggande insatser i skolan och fortsatt stöd för att utveckla metoder och modeller som redan nu används. Göteborgs stad har också en plan mot rasism där aktivitet 2.5 är ett förstärkt fokus på förskolan och skolans demokrati- och värdegrundsuppdrag genom olika aktiviteter (Göteborgs stads plan för stärkta insatser mot rasism 2020–2023).

I Göteborgs stads plan för arbetet med nationella minoritetsfrågor är delmål 3 att Göteborgs Stad ska uppmärksamma och arbeta för att stärka de nationella minoriteternas språk och kultur. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska uppmärksammas och stärkas särskilt.

Ett ickedömande samtal kan leda till lärande och förändrad attityd

Handledningsmaterial och kommentar till filmerna. Materialet är framtaget av Samuel Engelhardt i samverkan med Göteborgs stads grundskoleförvaltning och Levande historia Göteborg.

Samuel Engelhardt har varit verksam som lärare/utvecklingslektor och specialpedagog under närmare 40 år. Han arbetade senast på Angeredsgymnasiet. Samuel har mångårig erfarenhet av att handleda pedagoger.

Inledning av Samuel Engelhardt

Pedagoger och lärare är vana att bedöma. De ska sätta betyg. Jag har arbetat med ickedömande samtal med eleverna och har sett att dessa samtal ger mer. Ett icke dömande samtal utgår ifrån språket. Hur man uttrycker sig och hur man pratar med eleven betyder mycket för samtalet.

Den icke dömande pedagogiken är inte bara en metod. Det är också ett socialt förhållningssätt som inte på något sätt är nytt. Tvärtom är det nog ett av det äldsta nedtecknade pedagogiska förhållningssätt som finns.

För att ta några exempel från religionen

Kristendom Matteus 7:12 Bibel 2000

Islam Koranen Sura 2:267

Judendom Hillel Torah Shabbat 31a

Hinduismem Mahabharata 5:17

Kon-Fu-Tse Analekterna 15:23 Mencius VII.A.4

Zoraoastrismen Dadistanidinik 94:5

Buddism Udanavarga 5:18

Samtliga religioner har i sina skrifter beskrivit detta; Du ska inte göra mot någon det du själv inte vill bli utsatt för. Kort sagt ett sätt att förhålla sig till allt och alla utanför sig själv. En form av universell moral.

Materialet utgörs av en inledande film som ringar in det övergripande temat. Den följs av fem kortare filmer som alla kretsar runt en specifik frågeställning. Efter filmpresentationerna finns ett antal frågeställningar som kan vara intressanta att samtala eller fundera kring.

Inledande film

Den här filmen är ett utdrag från och inledningen av ett samtal som hölls med lärare i Göteborg med temat Svåra frågor i klassrummet- att möta elever som utmanar. I filmen berättar Samuel utifrån exempel på antisemitiska och antiziganistiska uttalanden och situationer som han mött då han undervisat elever. Samuel berättar i filmen om hur han på ett pedagogiskt och icke dömande sätt bemött elever som har åsikter som inte alltid stämmer överens med det demokratiska uppdrag som skolan har.

[Svåra frågor att möta i klassrummet - YouTube](#)

Film nummer 1

I ditt klassrum har det funnits spänningar under en lång tid och plötsligt på en lektion, utbryter en aggressiv diskussion, som slutar med att den ena parten skriker en massa kränkande förolämpningar om den andres etniska bakgrund.

Inslaget handlar om en metod som jag lite pompöst kallar "Absolutionsmetoden". Avsikten med metoden är att få gruppen att känna lojalitet till varandra, genom att skapa en generationsgruppkänsla.

Begreppet absolution innebär: Om händelserna som skapat behovet av åtgärder inte upprepar sig, då har det aldrig hänt. Jag utvecklar resonemanget i inledningen.

[Film 1](#)

Film nummer 2

Vilken typ av konflikter i världen som berör dina elever beror på vilken skola du arbetar på och vilka elever som går på den skolan. Jag vill grovt kategorisera i tre huvudgrupper.

1. De som kommer från länder som är inbegripna i någon form av allvarlig konflikt, till exempel forna Jugoslavien, Etiopien/Eritreakonflikten, Indien Pakistan och Bengalen, eller någon annan konflikthärd.
2. De som tagit ställning i en konflikt, men är inte geografiskt bundna till området. Det kan vara båda parter, eller den ena. Exempel på en sådan konflikt är det lågintensiva kriget mellan Israel och Palestina, Tamil och Lankes kriget på Sri Lanka.
3. Slutligen de aningslösa, som kan tyckas vara ointressanta i detta sammanhang, men man får inte låta sig luras. För att få dessa att inte vända ryggen till när det inträffar, eller bli en aktiv deltagare, måste vi kunna balansera i konflikthärden.

I denna film lyfts situationer där externa konflikter riskerar att leda till katastrof för elever och vilka lärdomar åtminstone jag drog från detta.

[Film 2](#)

Film nummer 3

Den här filmen handlar kort och gott om vikten av relationer. Här som vid alla andra tillfällen gäller det att ha en professionell attityd. Det är lätt att i sin iver tappa denna. "Been there, seen it". Min utgångspunkt för att kunna påverka mina elever var: Ingen vill lyssna och i grunden ta till sig något från en person man inte har något förtroende för. En god relation är en mycket bra utgångspunkt för ett "pedagogical moment". Det bör dock påpekas att det inte finns någon quick fix för hur man skapar en relation. I detta fall är var och en sin egen referens och resurs. Men ett gott råd är att göra det man kan utifrån sina resurser och förutsättningar för att skapa en god relation med alla elever och att aldrig låta någon elev tappa ansiktet framför gruppen.

[Film 3](#)

Film nummer 4

Detta avsnitt skiljer sig en del från de andra och kommenterar resultatet av en undersökning i Malmö med avseende på huruvida judiska barn känner sig trygga i stadens skolor.

Frågeställningen inledningen behandlar är;

Hur kan man som utifrån ett pedagogiskt perspektiv förhålla sig till det som undervisningen redovisar och hur kan man bidra till att skapa ett förändrat förhållningssätt?

[Film 4](#)

Film nummer 5

Här kan man säga att min metod sammanfattas. För oavsett vad frågeställningen handlar om är det gemensamma, bemötandet och relationen. Jag är av den bestämda uppfattningen att grunden för detta är språket och hur jag väljer att använda det. I min värld är utgångspunkten för språket att det skall vara ickedömande, d.v.s. formulerat på ett sådant sätt att ingen känner sig anklagad eller kränkt. Det finns med andra ord, i dessa sammanhang, vissa ord som inte bör användas. Ett exempel är ordet varför i till exempel ---"Varför säger du så?". Ett annat uttryck som inte är att rekommendera är. "Så får/kan man inte säga!"

[Film 5](#)

Stödfrågor för vidare diskussion

Utgångspunkten för oss pedagoger är i min värld: En positiv relation! Frågorna nedan kan tillsammans med filmerna användas som ett verktyg för hur ni som pedagoger ska kunna bygga en god och positiv relation.

Diskutera i arbetslaget:

- Hur kan man fråga utan att värdera?

- Vilka ord är lämpliga att använda?
- Vilka ord bör man undvika?
- Hur kan man samtala med någon som har fastnat i negativa cirklar?
- På vilket sätt är det möjligt att tillrättavisa någon utan att såra?
- Vilka byggstenar är viktiga för att skapa en grund för ett gott självförtroende?

Samtliga filmer i serien "Att möta svåra frågor i klassrummet", cirkulerar kring hur möter vi elever i det ögonblick, då frågan, påståendet eller hur det kontroversiella formuleras, blir offentligt i klassrummet.

- Vad är din första reaktion?
- Hur kontrollerar vi oss även om det som sagts går rakt in i oss, eller är riktat direkt till oss?
- Om du varit med om detta, hur agerade du? Fick du avsett resultat? I så fall vad rekommenderar du? Om inte vilken erfarenhet drog du?
- Om du tycker du att du behöver stöd när frågor av denna karaktär dyker upp, Vilken sorts stöd vill du ha för att känna dig trygg?